

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXX. — Wydana i rozesłana dnia 6. października 1896.

Treść: № 183. Rozporządzenie do dziekanatów wydziałów prawnych i politycznych, jakież do prezydów komisji egzaminów rządowych teoretycznych, zawierające instrukcję w przedmiocie odbywania egzaminów rządowych teoretycznych, które zdawać mają uczniowie prawa i w przedmiocie urzędowania komisy do egzaminów rządowych teoretycznych.

183.

Rozporządzenie Ministra wyznań i oświaty z d. 23. września 1896,

do dziekanatów wydziałów prawnych i politycznych, jakież do prezydów komisji egzaminów rządowych teoretycznych, zawierające instrukcję w przedmiocie odbywania egzaminów rządowych teoretycznych, które zdawać mają uczniowie prawa i w przedmiocie urzędowania komisy do egzaminów rządowych teoretycznych.

W myśl §. 31go rozporządzenia wykonawczego z dnia 24. grudnia 1893, Dzien. rozp. min. Nr. 1 z r. 1894 (Dz. u. p. Nr. 204 z r. 1893) do ustawy z dnia 20. kwietnia 1893 (Dz. u. p. Nr. 68) o urzędzeniu nauk prawnych i politycznych, tudzież egzaminów rządowych, uznaję za stosowne wydać następujące szczegółowe postanowienia w przedmiocie odbywania egzaminów rządowych i urzędowania komisy do egzaminów rządowych.

§. 1.

Egzamina rządowe teoretyczne zdaje się ustnie i publicznie. Egzamina rządowe prawno-historyczne odbywają się zwyczajnie w uniwersytecie, sądowe i polityczne w budynku urzędowym Władzy politycznej krajowej lub innej Władzy publicznej a w uniwersytecie tylko w takim razie, jeżeli w budyn-

kach urzędowych powyżej oznaczonych niema odpowiednich lokali do odbycia egzaminu.

§. 2.

Rzeczy potrzebnych dostarcza komisy egzaminacyjnej na jej żądanie ustne lub piśmienne Władza polityczna krajowa, która zarządza także co potrzeba pod względem dostarczenia komisy do pomocy potrzebnych pisarzy i sług. Do tych egzaminów, które odbywają się w uniwersytecie, Władze akademickie mają dostarczyć pisarzy i sług, tudzież oświetlać i opalać lokale.

§. 3.

W komisy do egzaminów rządowych sądowych i politycznych utrzymywać należy po dwa protokoły, protokół podawczy na zgłoszenia się z rubrykami: liczba bieżąca, dzień zgłoszenia się, nazwisko kandydata, wzięcie taksy na przepis i zapłacenie, termin egzaminu i wynik egzaminu, tudzież protokół przydzielny do wszystkich innych nadchodzących przedmiotów.

W komisy do egzaminów rządowych prawno-historycznych utrzymywać należy tylko protokół przydzielny.

Protokoły te, dopóki komisa potrzebuje ich do załatwiania spraw bieżących, jakież wszelkie inne akta komisy egzaminacyjnej zachowuje prezes, a następnie oddają się do rejestratury Władzy politycznej krajowej.

Pod względem uwolnienia od opłaty pocztowej korespondencyjnej, które komisye do egzaminów rządowych wymieniają między sobą i z c. k. Władzami, obowiązują postanowienia rozporządzenia ministerialnego z dnia 16. października 1850, l. 8308, a względnie ustawy z dnia 2. października 1865 (Dz. u. p. Nr. 108).

§. 4.

Prezes każdej z trzech komisy do egzaminów rządowych kieruje samodzielnie podwładną komisyę egzaminacyjną i zawiaduje jej sprawami. On jest za to odpowiedzialny, żeby w komisyi wszystko, co się tyczy egzaminów rządowych, było urządzone i przeprowadzone odpowiednio zamiarowi ustawy. W szczególności jego także jest obowiązkiem staranne zbieganie i utrzymywanie w ewidencji odnośnych ustaw, rozporządzeń i przepisów.

Prezesa, dla zaszłyj przeszkode niemogącego urzędować, zastępuje najstarszy stopniem wiceprezes, albo, jeżeli wiceprezes nie jest mianowany lub gdyby i zamianowanego wiceprezesa zaszła przeszkoła, najstarszy według lat służby zwyczajny profesor uniwersytetu, w przymiocie członka do komisji należący (§. 18 rozporządzenia wykonawczego), kładzie się jednak za warunek, żeby tenże zostawał jeszcze w czynnej służbie.

§. 5.

Wszyscy zwyczajni i nadzwyczajni profesorowie wydziału prawnego i politycznego są na mocy swego urzędu nauczycielskiego komisarzami egzaminacyjnymi do swego przedmiotu w odnośnej komisji egzaminacyjnej. Mogą jednak być mianowani egzaminatorami także do innych przedmiotów i do innych komisji.

Oprócz tego także inni biegli będą w miarę potrzeby mianowani komisarzami egzaminacyjnymi (§. 17 rozporządzenia wykonawczego).

Komisarzy egzaminacyjnych mianuje się do przedmiotów szczególnych lub bez żadnego ograniczenia do wszystkich przedmiotów odnośnego egzaminu na trzechletni okres urzędowania, po upływie którego mogą być ponownie do urzędu egzaminatorów powołani.

Dla komisarzy egzaminacyjnych już mianowanych w czasie wydania instrukcji niniejszej, trzechletni okres ich urzędowania liczyć się ma od chwili, w której instrukcja niniejsza wejdzie w wykonanie.

Członków komisji egzaminacyjnej mianuje Minister wyznań i oświaty zwyczajnie na wniosek jej prezesa (jeżeli są urzędnikami, w porozumieniu z ich przełożoną Władzą naczelną).

§. 6.

Komisarz egzaminacyjny egzaminować ma zwyczajnie z tego przedmiotu, do którego jest mianowany, jeżeli zaś mianowany jest do kilku przedmiotów lub bez żadnego ograniczenia, winien egzaminować z tego przedmiotu, który mu prezes w chwili aktu egzaminacyjnego wyznaczy. Wyjątkowo jednak prezes może członkowi komisji egzaminacyjnej, mianowanemu do pewnego przedmiotu, porucić za jego zgodą egzaminowanie także z innego przedmiotu.

Na egzaminie rządowym prawno-historycznym przedmioty egzaminu rozdzielać należy stosownie do §. 16go rozporządzenia wykonawczego między trzech komisarzy egzaminacyjnych w taki sposób, żeby z prawa rzymskiego egzaminował w każdym razie jeden egzaminator, w skutek czego jeden z dwóch innych egzaminatorów objąć musi dwa przedmioty.

§. 7.

Komisarze egzaminacyjni, otrzymawszy od prezesa wezwanie, obowiązani są przybyć punktualnie na wyznaczone egzaminy.

Jeżeli nie mogą przybyć z powodu choroby lub z powodu niezmiernie pilnych, nie cierpiących zwłoki czynności zawodowych, winni niezwłocznie uwiadomić o tem prezesa. Również uwiadomić mają prezesa o oddaleniu się z miejsca egzaminu na czas dłuższy.

§. 8.

Prezes tworzy w myśl §. 16go rozporządzenia wykonawczego komisye do poszczególnych aktów egzaminu (komisye specjalne) według swego uznania. Komisye te składać się mają do każdego z trzech egzaminów rządowych teoretycznych z przewodniczącego i z trzech komisarzy. Tylko w tym przypadku, jeżeli członek powołany do uczestniczenia w komisji specjalnej nie może z powodu przeszkode przybyć a wyznaczenie wcześniej na jego miejsce innego egzaminatora sprawiałoby prezeso wiadczone trudności, prezes upoważniony jest odbyć ważnie egzamin wyjątkowo tylko z dwoma komisarzami egzaminacyjnymi, o ile do jednego przedmiotu egzaminu może sam sprawować urząd egzaminatora.

Przy tworzeniu komisji specjalnych winien prezes mieć ile możliwości względ na to, żeby w każdym egzaminie rządowym politycznym współdziałał najmniej jeden profesor, i żeby w każdym egzaminie prawno-historycznym i sądowym współdziałały najmniej dwaj profesorowie, wyjątkowo jednak miejsce profesora zająć może także docent do komisji należący. Przestrzegać należy, żeby odbywanie egzaminów rządowych nie odrywało profesorów w nich

uczestniczących od właściwego powołania nauczycielskiego na dłużej niż to jest niezbędnie potrzebne.

Komisarze powinni być częściej zmieniani, atoli w taki sposób, żeby wszyscy członkowie komisji w ogólności mniej więcej jednakowo byli zatrudniani.

§. 9.

Stosownie do postanowień §. 21go rozporządzenia wykonawczego i pominąwszy przypadek, po niżej w §. 10 przewidziany, kandydat zgłasza się do egzaminu rządowego prawno-historycznego u dziekana, w tym terminie, który w §. 22 owego rozporządzenia jest ustanowiony. Dziekan winien zbadać prośbę i załączki, i jeżeli według istniejących przepisów nie zachodzi żadna przeszkoła do przypuszczenia do egzaminu, załatwia ją napisaniem w krótkości na prośbie pozwolenia. Prośbę razem z załączkami wręcza się kandydatowi i tenże, stając do egzaminu, winien ją prezesowi komisji złożyć.

W razie pomniejszych zawad, które kandydat może niezwłocznie uchylić, należy dać mu odpowiednie wskazówki, w przypadkach zaś wątpliwych, jeżeli kandydat obstaje przy prośbie, postarać się należy o stanowczą uchwałę grona profesorów.

Po upływie terminu do zgłaszenia się, dziekan układa abecadłowy spis nazwisk kandydatów przypuścić się mających do egzaminu i oddaje go odrecznie prezesowi komisji egzaminacyjnej.

Prezes ze względem na ilość kandydatów i komisarzy egzaminacyjnych, którzy są mu przydani, wyznacza w porozumieniu z dziekanem terminy egzaminów, poczem dziekan ogłasza je wypisaniem na czarnej tablicy.

Przy ustanawianiu dni egzaminu dla tych kandydatów egzaminu rządowego prawno-historycznego, którzy z upływem czwartego półrocza nauki swojej mają od najbliższego października rozpoczęć służbę pod chorągwią w przymiotnie ochotników jednorocznego i takową odbywać będą poza obrębem miasta będącego siedzibą uniwersytetu, jakież dla tych kandydatów, którzy egzamin rządowy prawno-historyczny zamierają zdać podczas służby pod chorągwią w przymiotnie ochotników jednorocznego, trzymać się należy postanowień §§. 12go i 13go rozporządzenia ministeryjnego z dnia 12. kwietnia 1889, Dzien. rozp. min. Nr. 25.

Do dwóch jednocześnie urzędujących komisji specjalnych odsyła się kandydatów podług abecadłowego spisu nazwisk, zwyczajnie w ten sposób, że przeznacza się ich kolejno jednego do jednej a następnego do drugiej komisji. W podobny sposób postępować należy, gdy kandydaci mają być rozdzielni między trzy komisje.

§. 10.

Do egzaminu sądowego i politycznego kandydaci zgłaszały się stosownie do postanowień §§. 21 i 23 rozporządzenia wykonawczego u prezesa właściwej komisji egzaminacyjnej. Termin do tego zgłoszenia się nie jest wprawdzie wyraźnie oznaaczony, kandydaci jednak, zamierzający poddać się jednemu z tych egzaminów już w ciągu czterech ostatnich tygodni miesiąca lipca, mają zgłosić się najpóźniej aż do 15. czerwca, w przeciwnym razie czekałyby ich to, że do złożenia egzaminu przypuszczonoby ich dopiero w październiku. Toż samo rozumie się o tych uczniach, którzy w myśl §. 12go rozporządzenia ministeryjnego z dnia 12. kwietnia 1889, Dzien. rozp. min. Nr. 25, chcą zdać egzamin rządowy prawno-historyczny między 20. a 28. września.

Co do każdego zgłaszającego się stwierdzić należy na podstawie książeczki legitymacjnej, czy dopełnił przepisanych warunków pod względem trwania nauki, kollegiów obowiązkowych i poszczęgólnych półroczy, które mają być liczone, a co do kandydatów oddalonych, nadto także, czy upłynął termin oddalenia i czy uczynili zadość włożonemu na nich stosownie do §. 27go rozporządzenia wykonawczego obowiązkowi ponownego uczęszczania na wykłady.

Kandydaci, którzy egzamin rządowy sądowy i polityczny zamierają zdawać w czterech ostatnich tygodniach ósmego półrocza swoich nauk prawnych dołączyć winni potwierdzenie dziekana, że kandydat uczęszcza ostatnie półrocze na przepisane nauki prawne i polityczne, że zapisany był na wszystkie kolegia obowiązkowe i że na podstawie istniejących przepisów nie zachodzi żadna przeszkoła do policzenia mu półroczy, które skończyły.

Jeżeli do przypuszczenia kandydata niema żadnej przeszkoły, prezes może niezwłocznie wyznaczyć mu dzień egzaminu, wygotować pozwolenie na blankiecie do tego przeznaczonym i natychmiast mu wręczyć lub później pośląć.

Prośbę, na której pozwolenie zapisuje się w krótkości, zatrzymać należy razem z załączkami w aktach; załączki, które podczas egzaminu komisarze egzaminacyjni muszą mieć przed sobą dla przejrzenia, zwracają się dopiero po złożeniu egzaminu.

W razie pomniejszych zawad, które kandydaci mogą niezwłocznie uchylić, winien prezes dać odpowiednie wskazówki, w przypadkach zaś wątpliwych, wydać ma co do prośby rezolucję pismienną, z zastrzeżeniem rekursu do Ministerstwa oświaty.

W miarę zgłoszeń wyznacza prezes w każdym z osobna przypadku dni egzaminu, trzymając się w ogólności tej kolej, w której kandydaci zgłoszą się u niego do egzaminów.

Stosownie do potrzeby mogą urzędować jednocześnie dwie komisje specjalne tej samej komisji egzaminacyjnej. Atoli w tym samym akcie egzaminacyjnym nie można więcej jak trzech kandydatów poddawać egzaminowi.

§. 11.

Gdy kandydatowi odmawia się przypuszczenia do egzaminu rządu, wydać mu należy w tym względzie rezolucję pismenną w krótkości uzasadnioną. Przeciw tej rezolucji odmownej służy mu prawo rekursu do Ministerstwa oświaty, który podać należy w przeciągu dni 8 a który, jeżeli idzie o egzamin rządu prawno-historyczny, wniesć należy do dziekanatu, jeżeli zaś idzie o dwa inne egzaminy rzadowe, do prezesa dotyczącej komisji egzaminacyjnej, dziekanat zaś a względnie prezes posyła go z wyraźnym wnioskiem do Ministerstwa oświaty.

§. 12.

Wszyscy kandydaci do egzaminu prawno-historycznego, którym do złożenia takowego wyznaczono ten sam dzień, winni stawić się w tymże dniu zanim się egzamin rozpocznie i mają być obecni, dopóki nie zdadzą egzaminu.

Zamiana dni egzaminu między kandydatami, jakież stawienie się kandydata, który zgłosił się już do egzaminu, na miejsce tego, który nie stawił się lub który się cofnął, może nastąpić tylko za zezwoleniem prezesa.

Kandydat, samowolnie nie stawający się do egzaminu, traci taksę egzaminacyjną, która przepada na rzecz komisji i czeka go to, że jeżeli szło o egzamin rządu prawno-historyczny, nie będzie już do niego przypuszczony w tym samym terminie, jeżeli zaś szło o egzamin rządu sądowy lub polityczny, przypuszczony będzie do egzaminu dopiero po wszystkich innych kandydatach, którzy się już zgłosili a według okoliczności w czasie jeszcze późniejszym. Jeżeli taka nie była jeszcze zapłacona w okresie uchybionego terminu, kandydat przypuszczony będzie ponownie do egzaminu tylko za złożeniem podwójnej kwoty taksy; kandydat zaś całkiem lub od połowy taksy uwolniony nie może już rościć sobie pretensji do tego dobrodziejstwa w nowym terminie.

Cofnąć stratę taksy lub uwolnić od taksy może prezes tylko w takim razie, jeżeli niestawienie się uzna za zupełnie usprawiedliwione.

§. 13.

Taksę od egzaminu opłacić ma kandydat przed zdaniem egzaminu. Najpóźniej na 24 godziny przed egzaminem winien kandydat wykazać prezesowi, że ją opłacił, lub że mu służy uwolnienie.

Stępel do świadectwa winien kandydat przynieść z sobą na egzamin.

Postępowanie, tyczące się poboru taks od egzaminu, składania z nich rachunku i rozdzielania takowych urządzone jest rozporządzeniem ministerialnym z dnia 10. marca 1856 (Dz. u. p. Nr. 37).

§. 14.

Egzaminy odbywają się w języku niemieckim, o ile dla poszczególnych komisji do egzaminów rzadowych nie istnieją pod tym względem osobne przepisy.

§. 15.

Jak długo trwać ma egzamin z każdym z osobna kandydatem, pod tym względem przyjmuję się za zasadę, że dla każdego z nich poświęcić należy nie więcej ale także i nie mniej czasu jak potrzeba, żeby można sumienny i niewątpliwy sąd wydać o uzdolnieniu i stopniu uzdolnienia kandydata. Decyzja pod tym względem należy do prezesa.

Za prawidłco postanawia się, że dla trzech kandydatów egzamin rządu prawno-historyczny nie ma trwać dłużej jak $2\frac{1}{2}$ godziny, oba zaś inne egzaminy rzadowe nie dłużej jak po 3 godziny.

Każda z czterech umiejętności w §§. 12 aż do 14 rozporządzenia wykonawczego pod liczbą 1 aż do 4 wymienionych, uważać należy za jeden przedmiot egzaminu.

Gdyby przy końcu egzaminu wynik jego był jeszcze wątpliwy, prezes może według własnego uznania wezwać jednego lub drugiego komisarza egzaminacyjnego, żeby zadał jeszcze jedno lub kilka pytań.

Gdyby kandydat już przy egzaminowaniu z pierwszego przedmiotu egzaminacyjnego okazał taki brak wiadomości, że musi być bezwzględnie oddalony, można po oznajmieniu tego kandydatowi przerwać z nim egzamin za jego zgodą i przystąpić do uchwalenia oddalenia.

§. 16.

Kolej, w jakiej poszczególni komisarze egzaminacyjni mają egzaminować, ustalając prezes, on zaś, jeżeli jest egzaminatorem do pewnego szczególnego przedmiotu (§. 18 rozporządzenia wykonawczego i §. 8 instrukcji), egzaminuje na końcu.

§. 17.

Na każdym egzaminie należy ile możliwości wybadać, czy kandydat owdąnął cały przedmiot egzaminu. W szczególności zapomocą większej ilości pytań, tyczących się rozmaitych zakresów, zapobiedz należy tej niewłaściwości, żeby kandydaci zaniedbywali przygotować się z całych oddziałów przedmiotu egzaminu.

Na wszystkich egzaminach badać należy głównie, czy kandydat nabył dostatecznego formalnego wykształcenia prawniczego, a przeto, czy posiada bystrą prawniczą przenikliwość, czy ma sąd samo dzielny, czy się wyraża dobrym językiem prawniczym, czy pojął systematykę przedmiotu i czy na podstawie nabytych wiadomości zdola odpowiedzieć nawet na takie pytania, na które nie mógł się osobno przygotować.

Natomiast nie trzeba przywiązywać wagi wyłącznie do zasobu pamięciowego, nabytego jedynie do egzaminu a po egzaminie znowu zapominanego.

W szczególności na egzaminie rzadowym prawno-historycznym trzymać się należy tego, że dopiero w drugim rzędzie chodzi o rzeczowe szczegóły prawa rzymskiego, kanonicznego i niemieckiego, w pierwszym zaś rzędzie o stwierdzenie, czy kandydat z tych wzorów a w szczególności z jasnych i czystych form prawa rzymskiego przyswoił sobie zasadnicze pojęcia prawne. Kandydatów nie czyniących zadosyć wymaganiom pod tym względem, należy bezwarunkowo oddalić, chociażby okazywali jak najdokładniejszą znajomość szczegółów. Egzaminując z historyi państwa austriackiego, wymagać należy zasadniczych faktów zewnętrznej historyi państwa a przywiązywać największą wagę do historyi prawa publicznego.

Na egzaminie rzadowym sądowym wymagać należy wprawdzie zupełniejnej znajomości przedmiotów szczególnych w skład tego egzaminu wchodzących, lecz i tu nie należy przywiązywać wagi do szczegółów podległych, lecz głównie badać, czy kandydat przyswoił sobie biegłość w myśleniu prawniczem i czy jest zdolny do swobodniejszego traktowania materiały egzaminacyjnej.

Podobnież na egzaminie rzadowym politycznym przy egzaminowaniu z „Nauki gospodarstwa społecznego i polityki gospodarstwa społecznego“, jakotę ze „Skarbowości“, stwierdzić należy przedewszystkiem, czy kandydat objął jasno i ściśle pojęcia zasadnicze gospodarstwa społecznego i skarbowego i czy doszedł do samodzielnego poglądu; w taki sam sposób przy egzaminowaniu z prawa państwowego i administracyjnego przywiązywać należy wagę przedewszystkiem do znajomości systematyki przedmiotu i nauk podstawowych ogólnych; co się tyczy praktyki rzadowej, uwzględniać należy

przedewszystkiem stosunki austriackie a więc znajomość prawodawstwa skarbowego austriackiego i szczególnych austriackich urzędów państwa i administracji.

W ogólności przestrzegać trzeba na każdym egzaminie tej zasady, że zadawać należy tylko pytania, tyczące się samego przedmiotu i na które kandydat kształcący się prawidłowo, może odpowiedzieć. Ille możliwości unikać należy pytań, wymagających przygotowania się w szczególnym kierunku, np. tyczących się szczególnych podziałów, szczególnych definicji itp., właściwych tylko jakieś powadze, lub które tylko w jakiejś szczególnej książce naukowej znaleźć można.

§. 18.

Jeżeli kandydat widocznie zasłabnie podczas egzaminu i z tego powodu żąda przerwania egzaminu, rzeczą jest komisji osądzić, czy na podstawie odpowiedzi do tej chwili danych, ze względem na zasłabnięcie kandydata, można czy nie można wydać sąd całkiem stanowczy i uzasadniony. W pierwszym przypadku wydaje się orzeczenie, w drugim, o ile to jest możliwe, naznacza się kandydatowi termin jak najbliższy do dokończenia egzaminu.

§. 19.

Prezes ma staranie o utrzymanie spokojości i porządku w sali egzaminacyjnej. On ma zapobiegać surowo wszelkiemu zakłóceniu aktu egzaminu przez słuchaczy i według okoliczności zarządzić wydalenie pojedynczych burzycieli spokojości lub w miarę potrzeby wszystkich słuchaczy.

§. 20.

Zasady postępowania, które zachowywane być ma przy naradzie i głosowaniu nad wynikiem egzaminu, podają §§. 25 i 26 rozporządzenia wykonawczego.

Komisarze głosują nad wynikiem egzaminu na posiedzeniu nie jawnem w taki sposób, że każdy egzaminator, młodszy rangą przed starszym, prowadzący na końcu oświadcza stosownie do ogólnego wrażenia, jakie egzamin na nim zrobił, czy jest za aprobatą, czy za oddaleniem kandydata.

Komisarze egzaminacyjni nie należący do żadnej klasy stopniowej w służbie państwa, oddają swoje wota przed innymi komisarzami, młodszy przed starszym; podobnież z komisarzy należących do tej samej klasy stopniowej, młodszy latami służby głosuje przed starszym.

Dla zachowania tej kolej prezes ułożyć ma odpowiedni spis wszystkich członków komisji i utrzymywać go ciągle w ewidencji. Wykaz ten powinien leżeć w pokoju obrad i on stanowi podstawę porządku głosowania.

Ponieważ każdy komisarz egzaminacyjny oddać ma wotum stosownie do ogólnego wyniku egzaminu, przeto kandydata, który tylko z jednego przedmiotu lub nawet tylko z jednego ważniejszego oddziału jakiegoś przedmiotu dał odpowiedzi niezadowalające, należy oddalić, chociażby na innych polach okazywał się jak najlepiej przygotowanym.

Trzymać się należy tej zasady, że dobre odpowiedzi nawet na wszystkie pytania nie dają jeszcze prawa do aprobaty „z odznaczeniem“, lecz że do tego potrzebna jest wiedza przewyższająca znacznie miarę dobrego przygotowania i rutyna znakomicie wyrobiona.

Osobiste stosunki kandydata, wpływające na wynik egzaminu, np. niedostateczna znajomość języka egzaminu, choroba podczas przygotowywania się do egzaminu itp. nie mogą być uwzględniane.

§. 21.

Gdy kandydat zdaje egzamin po części w języku nie dla wszystkich komisarzy egzaminacyjnych zrozumiąłym (§. 14 instrukcyi), dotyczący komisarz ma innym zdać sprawę z tej części egzaminu. W przypadkach takich ci inni komisarze winni wydać sąd głównie według tej części egzaminu, którą rozumieli, oświadczenie zaś kolegi uwzględniać mają tylko o tyle, o ileby jeszcze chwiali się w zdaniu.

§. 22.

Wynik egzaminu oznacza się uchwałą komisji w stopniach „dobrze“, „dostatecznie“ lub „niedostatecznie“, stopień zaś „dobrze“ uważać należy za uchwalony tylko w takim razie, jeżeli żaden komisarz egzaminacyjny nie głosował za stopniem „niedostatecznie“.

Stopień „z odznaczeniem“ przyznany być może dalszą uchwałą komisji egzaminacyjnej tylko w takim razie, jeżeli stopień „dobrze“ został wprzód przyznany jednomyslnie.

Wynik głosowania potwierdzić należy w świadectwie z wymieniem uzyskanego stopnia, jeżeli zaś kandydatowi przyznano „odznaczenie“ z dodatkiem: „a to z odznaczeniem z . . . .“.

Prezes wygotowuje świadectwa z wyrażeniem rodzaju, dnia i wyniku egzaminu, jeżeli zaś kandy-

dat został oddalony, dokłada dozwolony mu termin do ponownienia, tudzież włożony na niego w myśl §. 27go rozporządzenia wykonawczego, obowiązek ponownego uczęszczania na wykłady i podpisuje świadectwo razem z innymi komisarzami, którzy w akcie egzaminu uczestniczyli, poczem wyciska się pieczęć komisji.

W blankiecie do świadectw znajdować się ma przy końcu uwaga wyrażająca odcenie stopni.

Jeżeli całkiem lub po części zdawano egzamin nie w języku niemieckim lecz w innym (§. 14 instrukcyi), zamieścić należy wzmiankę o tem w świadectwie, jeżeli stosownie do istniejących przepisów i tak już nie wystawia się świadectwa w tym innym języku.

Istotną osnowę świadectwa wpisać należy w książeczkę legitymacyjnej kandydata z wycięciem pieczęci komisji.

Świadectwo wręcza kandydatom prezes niewłocznie po publicznem ogłoszeniu wyniku egzaminu (§. 28 rozporządzenia wykonawczego).

§. 23.

Celem utrzymania w ewidencji kandydatów oddalonych, należy w myśl §. 29go rozporządzenia wykonawczego uwiadomić niezwłocznie o każdym oddalonym kandydacie, z wyrażeniem terminu ponownienia egzaminu, dziekanat tego wydziału prawnego i politycznego, w którym kandydat stosownie do swojej książeczki legitymacyjnej lub wyzwolenia uniwersyteckiego, pobiera lub w ostatnim czasie pobiierał nauki.

§. 24.

Co do każdego kandydata, prezes komisji specjalnej spisuje protokół egzaminu, który zawierać ma wszystkie szczegóły świadectwa egzaminu, wynik głosowania (jednomysłość, większość lub równość głosów), tudzież miejsce na szczególne uwagi.

Na podstawie tego protokołu, prezes wystawia w razie potrzeby duplikaty świadectw, które u góry blankietu oznaczone być mają wyraźnie jako duplikaty. Wystawienie i wydanie takich duplikatów zanotować należy w książeczkę legitymacyjnej.

Prezes każdej komisji egzaminów rzadowych zapisać winien w rejestrze abecadłowym wszystkich kandydatów przez tę komisję egzaminowanych z przydaniem liczby roku egzaminu i numeru protokołu egzaminacyjnego.

§. 25.

Na początku każdego roku kalendarzowego, prezes składa Ministerstwu oświaty sprawozdanie główne z czynności komisji w ubiegłym roku kalendarzowym i dołącza wykaz tabelaryczny kandydatów przez tę komisję egzaminacyjną egzaminowanych. W wykazie tym, którego jeden egzemplarz przesłać należy jednocześnie c. k. Komisji statystycznej głownej, znajdująca się mają następujące rubryki:

- a) Rodzaj komisji egzaminacyjnej,
- b) termin odbytych egzaminów,
- c) ogólna ilość egzaminowanych kandydatów,
- d) ilość aprobowanych z pod względem rubrykami:
  - 1. bez odznaczenia: jednomyślnie i większością głosów,
  - 2. z odznaczeniem: z wszystkich przedmiotów i z jednego lub z więcej przedmiotów,

- e) ilość oddalonych z rubrykami pod względem:
  - 1. po raz pierwszy: na rok, i na sześć miesięcy aż do roku,
  - 2. po raz drugi: (jak wyżej),
  - 3. po raz trzeci: (jak wyżej),
- f) ogólna ilość aprobowanych i reprobowanych,
- g) język egzaminu,
- h) uwagi.

§. 26.

Instrukcja niniejsza wchodzi w wykonanie od dnia 1. października 1896. Zarazem uchylają się postanowienia rozporządzenia ministeryjnego z dnia 16. kwietnia 1856, l. 5877 (Dz. u. p. Nr. 54) i reskryptu ministeryjnego z dnia 20. czerwca 1856, jakież wszelkie przepisy, tyczące się tego samego przedmiotu, o ile z postanowieniami niniejszego rozporządzenia ministeryjnego zostają w sprzeczności.

Gautsch r. w.

